

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Tandem tandem iustitia obtinet. Emblema XXIIIX.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

pœnas luit, vt est apud Plutarch. De Ne-
mefi idem Plutarchus difputatione De ijs,
qui ferò corripifcitur à numine, multa etu-
ditè collegit, vt & Gyraldus Syntagm. 15.

Vide etiam Petrum Crinit. de hōnefta di-
fcip. lib. 19. cap. 6. Natal. Comit. Mytho-
log. lib. 9. cap. 19. Prouerb. *Adraftia Ne-
mefis.*

Tandem tandem iuftitia obtinet.

EMBLEMA XXIX.

Æ ACIDAE Hectoreo perfusum sanguine scutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit,
Iustior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum posset adire suum:
Littoreo Aiakis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce sepulchra ferit:
Vicisti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas est cedere iustitia.

COM-

COMMENTARIUM.

I. IN litore maris visitur tumulus, affabri opere extructus, latera ferientibus maris undis, quibus clypeus innatat, & ad tumulum adnatar. Emblematis epigraphæ ex Hesiodo eruta est, lib. 1. Georg.

--- δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσθαι
Εἰς τίλος ἰξελθῆσα. hoc est:

Iustitia verò emergit super iniuriam eadem prodians. Quæ verba non commodè interpretatus est Chiliadum autor in Prouerbio, *Malo accepto sapit stultus*, siue quod propter admodum componebat; siue quod fortè in exemplar incidit corruptum: Nam legit *ὕβριον*, pro *ὕβριος*.

II. APPARET id sumprum esse ex duobus Epigrammatibus Græcis lib. 1. titulo *εις δίκην*: primumq; sic habet:

ἀσπίδ' ἀχιλλῆος τὴν ἔκτορος αἶμα πιῆσαν,

λαρτιάδης δαναῶν εἴλε κακοκρίση·
ναυγῆ δ' ἠθάλασσα κατίσασε, καὶ παρὰ τύμβον

αἶματος νηκτὴν ἄρμισεν. ἐκ Ἰθάκη.
Pelida clypeum non equo cessit Vlyses

Iudicio, plenum sanguinis Hecτοrei.

Sed mare naufragio detraxit, nāq; natando Is tumulum Aiacis, non Ithacam perijt.

Clypeum, qui Hecτοris sanguinē biberat, Laertiades Græcorum obtinuit iniquo iudicio.

Naufrago [Vlyssi] autem mare detraxit, & ad tumulum

Aiacis natantem deiecit, nō ad Ithacam: Quem clypeum Laertiades à iudice Graiū,

Hecτοreo sparsit sate cruore, tulit; Naufragium passo mare ei abstulit, adq; sepulchrum

Aiacis: pepulit fluctibus, haud Ithacam. Sanctius hoc modo vertebat:

Hecτοreo clypeum Pelida sanguine tinctum Iudicio Danaum falso habuit Ithacus.

Per mare dissectus, diuisa puppe sepulchrū Concutit Aiacus, litorea non Ithaca.

Quod autē sequitur, Alcivatus ipse expressit, sed mufa paulum fustore, addiditque postremò ἐπιμύδιον.

καλὰ ποσειδάων δικάσεν πολὺ μᾶλλον ἀθῆνης,

καὶ κρίσιν ἰλλήνων συγερῆν ἀπίδαξε δάλασσα.

ἀσπίς ἐν ἀγριαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα τινάσσει,

αὐτὸν ὁ ἰκαλίεσσα τὸν ἀξίον ἀσπίδιώτην.

ἐγρεο καὶ τελαμῶνος, ἔχεις σαῆκος ἀιακίδαο.

Minos sic vertit:
Rectè Neptuneus iudicium tulit, meliùs quàm Minerua;

Et iudicium Græcorum odiosum [iniquum] ostendit mare.

Scutum in litoribus clamat, & monumentum agit,

Ipsum te vocans, [ὁ Aiax] dignum scuto bellatorem:

Exurge ὁ fili Telamonis, habes scutum Æacidæ.

Æquior est index Neptuneus Pallade longè, Et mare iudiciū Græcorum ostēdit iniquū.

Nam monumentum agit scutum, & te in litore clamat,

Vnum te appellat dignum, Aiax ὁ bone, scuto:

Eia age dum Telamoniade, scutum excipè Achilles.

Versio Sanctij sic habet:
Iudicio pulchro Neptuneus Pallada vicit,

Arguit & Graium iustus suffragia Pontus.

Nam clypeus reboat Pelagi delatus ad undas:

Busta quatit, dominum potiorē voce salutans:

Eia age iam Telamon, clypeum iam cernis Achilles.

Historiam de armis Achillis multi aliter intelligunt, aut narrant, quàm oportet, nos ex Q. Calabri, qui Paralipomena scripsit ad Homericam Iliada, lib. 4. & 5. carptim eandem adducemus. Achille itaq; à Paride occiso, adijt Græcorum exercitum Thetis, Achillis mater, propositisq; præmiis eos inuitavit, vt certaminibus filii sui funus celebrarent. Porro certaminibus confectis Thetis Achillis arma in medium protulit, illi offerenda, qui in asferendo Achillis caduere maiorem in Troia nauasfer operam. Aiax Telamonijs, & Vlyses sibi inuicem arma petunt. Constituuntur iudices aliquot ex captiuis Troianis, idq; cōsilio Nestoris, ne spe frustratus vel Aiax, vel Vlyses Græcis exitium strueret. Quare Aiax in rabiem & furorē actus in oues Græcorum læuit, existimans se Vlyssi, cæterisq; proceribus necem admoliri. Sed

Historia de armis Achillis.

postea saniori menti restitutus, pudore affectus ob ea, quæ patrauerat, sibi mortem consciiuit. Troiani itaq; iudices Ai- cem armis spoliarunt, non Græci, quam- uis Ou dius aliter videatur sentire, lib. 13.

Aliter sentit Ovidius.

Metamorph. & Sophocles in Mastigophoro, cum inquit: Νῦν δὲ αὖτ' Ἀτρεΐδου φωνὴ πᾶντοργῶ φέροντας ἔπαρξεν. id est: Nunc verò arma ipsa Atreida homini ver- sissimum tribuerunt. Illud tamen potest accipi velut ab irato homine dictum, qui temerè in principes Græcorum debaccha- tur, quasi ipsi sponte dederint, nō iudices. Hoc autem de iudicibus Troianis præter Calabrum asserit etiam Homerus lib. 11.

Odyss. in fine, vbi sic loquitur Vlyses: Οἷον δ' Αἰάντος ψυχὴν τελαμωνιάδεο, Νέσφιιν ἀφρητήκει κεχλωρῆν ἠΐνεκα νίκης Τὴν μιν ἔγ' ὀνίκησα δικάζομενος παρὰ νηυσὶ, Τεύχεσιν ἀμφ' Ἀχιλλῆος. ἔθνη δὲ πότ- νια κητήρ. Πᾶδες δὲ Τρώων δίκασαο ἢ παλλὰς ἀθῆνῃ. id est:

Sola autem Ai acis anima Telamoniada seorsum stabat irata propter victoriam, Quia ipsum ego vici litigans apud naues, De armis Achillis: posuit autem veneran- da mater.

Filij autem Troianorum iudicauerunt & Pallas Minerva.

Pindarus etiam in Nemeis Ode 8. idem vi detur sentire, dū inquit: Κρυφαίαισι γὰρ ἐν λαφοῖς Ὀδυσῆν Δαναοὶ δερᾶπευσαν. id est: Occultis enim iudicijs Vlysem Danaï

Itē opinio eōdēmodis.

præulerunt. Communior nihilominus ob- tinuit opinio, quod Achille fraudulentè à Paride interfecto, Ai ax Telamoniis filius, post eum fortissimus Græcorum extiterit, cum quia multa præclare gessit, tum etiā quia sibi sanguine iunctus, & frater patru- elis fuit, & eius corpus liberaasset; ideoq; jar- ma Achillis & scutum sibi dari à Græcis petiit. Sed Vlyses sua astutia & eloquen- tia iudicibus Græcis persuasit, vt sibi po- tius arma, tamquam magis merito darē- tur; quod & factum fuit. Ai ax verò impa- tiens repulse, præ iracundia, illataq; inu- ria sibi met ensē proprio mortem intulit: quod elegantissimè describit Ouidius lib. 13. Metamorph. Sed quia hoc loco ppter hyperbaton confusa nonnihil syntaxis, ea sic est ordinanda: Neptunus iustior arri- puit scutum Æacida (persusum sanguine

Syntaxis.

Hecoreo, quod concio iniqua Græcorum de- dit Ithaco) iactū in aquora naufragio, &c.

ÆACIDÆ] Achilles, ab Æaco auo, Telamoniis & Pelei patre.

Hecoreo persusum sanguine scutum] Id dicit, propterea quòd Achilles Hecorem maximum Troianorum ducem interfecit. Cretenf. lib. 3. de bello Troiano, & Dares Phryg. de excidio Troiæ.

Ithaco] Vlyssi, ab Ithaca patria.

Concio iniqua dedit] Quod scutum Vlyssi adiudicauit iniquus Græcorū con- fessus. Refertur vel ad suffragia & fauo- res, vel ad ipsos iudices, Agamemnonem & Menelaum, qui concionem aduocant, ad ferendum iudicium de armis Achillis: Fuit ergo vel iniquus confessus & iudiciū procerum; vel iniqua concio ipsius Vly- sis, quam repetè ex Ouidij Metamorph. 13. Triā enim significare Concio, notat ex Vertio Flacco Gellius lib. 18. c. 7. Locum, suggestumq; vnde verba fierent. Item ce- tum populi. Et orationem ipsam, quæ dice- retur ad populum.

Iustior Neptunus.] Aqua marina fuit æ- quior Ai acis, quæ scutum & arma illi abre- pra reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod postea dicit, plus inesse piscibus marinis humanitatis & fidei, quàm homi- nibus. Seneca Declamat. 1. Controuersia- rum 7. O matia iustiora iudicijs, ò mitior res procellæ patre? Sic Ouid. 1. Tristium, eleg. 4. vbi poeta suos labores cum Vlyssis laboribus comparat:

Cumq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis:

Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiusdem operis elegia vndecima:

Neptuniq; minor quam Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Æneæ:

Iustior est animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hy perbolen: & quidem mari nihil est impla- cabilius; In Epigrammate Græco sic com- paratio inter Neptunum & Palladem, sic: Καλὰ ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον Ἀθῆνῃς. hoc est:

Multò melius iudicauit Neptunus quàm Pallas.

Igitur expone, Neptunus iustior fuit Pal- lade & cæteris, hoc est, mare melius iudi- cavit quam sapienria. Porro Neptunus dicitur à nando, paulum primis litteris unde di- immutatis, auctore Cicero lib. 2. de Na- tura

III

Concio.

Mare ius- tior ho- minibus.

Neptunus unde di- ctus.

tura Deorum.

Arripuit] Verbum celeritatis ad hominum eleuadam fidem, eamq; cum Neptuni, id est, maris equitate conferendam. Imò verò quodvis genus belluæ interdum mitius est hominibus, quam ipsi homines in suos.

In equora inctum] Proiectum in mare vi tempestatis, quæ Vlysem naufragum fecit.

Dominum suum.] Aiace[m], qui dominium quidem iure, post Achillem mortuum, animo retinerat; possessionem verò minimè, quam Vlyses eloquentiæ viribus obtinuerat.

Ajax vnde sic dicitur.

Littoreo Aiaceis tumulo] De Aiaceis tumulo in littore sic alibi dicitur. Ajax autem, vt tradit Sophocles in Mæligophoro, dictus est à particula, αἰ, αἰ, id est, Heu, heu. Verba Aiaceis hæc sunt apud Sophoclem: αἰ, αἰ, τίς ἄν ποτ' οἶσθ' ὠδὲ ἰπὸν ὑμῶν εὐνέειν ὄνομα τοῖς ἰπῶσι καὶ κῆρις hoc est: Heu, heu, quis vnquam putaret sic meum nomen meis malis allaturum cognomentum. Pindarus autem longè altam huius nominis affert rationem, conficta non illepidà fabella; cuius sensus carptim collectus ex Ode 5. Isthm. talis est: Telamonem Hercules belli socium adiunxit, quod in Laomedontem Troiæ regem parauerat. Capta Troia, occisoq; Laomedonte, Telamon pro concione Hercule[m] celebrant. Hercules verò cum sacra Ioui faceret, sic pro Telamone Ioui supplicauit: Iupiter pater, iam sæpe meas audiuisti preces; nunc te oro, pater, vt huic viro fortem prolem ex propria vxore tribuas, amicūque meum fortunatum reddas. Hæc ubi dixit, auium reginam aquilam magnam Iupiter è caelo demisit. Hæc tamquam vates aliquis oraculum promens dixit: Erit tibi filius, vt petis, Telamon, quem Aiace[m] vocabis ex viro alte, viribus præstantem, beliq; tudoribus cunctis populis admirandum. Vocat autem Pindarus hoc in loco αἰετὸν, aquilam, vnde αἰας dicitur.

Qua boar] Immutatur, & quasi mutum bouis edit, metaphora à bobus sumptam Boos, mugire significat, à verbo Græco βοῶν, quod est clamare: vnde rebo, & boatus.

Boo.

Voco] κατά γρησικῶς, pro sonitu. Vicisti] ἔτι προσηγορία maris ad Aiace[m], sic habet tara quadam iudicio-

rum, vt non obtineant nisi post eorū mortem, quorū fuit ius.

Telamoniade] Ajax Telamonis fili. Pater Aiaceis Telamon dictus est à loro, vnde scutum propendet: nam τελαμὸν cingulum latum, vnde pendet ensis aut scutum significat.

Telamon vnde dicitur.

Affectus fas est, &c.] ἐξήγησις & ἰπιδιον, ad quod illustrandum succurrit Æliam exemplum nobile ex lib. 13. var. hist. de Macareo quodam sacerdote Mitylenensi, sed quia liber est in omnium manibus, non adscribam. Affectus, inquam, fas est cedere iniustis. hoc est, τὰ πάθη τῆς δικαιοσύνης, vt hic iustitig nomen accipitur etiam pro veritate, quæ perpetuam se iustitiæ comitem præstare debet. Alluditur autem, nisi fallor, ad oratorios affectus, qui sæpe veritatem rerum opprimunt, aut peruertunt, adeo nihil tam horridum, aut etiam terum, quod nō splendeat oratione, & tanquam excolatur, vt olim dixit artis huius mirus artifex. Sed tamen ad iurisperitorum placitum reuocanda sunt omnia hominum iudicia, imò & consilia. Veritati opinionem præpollere; & plus valere quod agitur, quam quod simulate concipitur. Quod & Tullius 1. Offic. non minus generaliter videri dixisse: Efficendum est, vt appetitus rationi obediât, eamq; neque præcurrant.

Orationis vis.

De occisi Achillis armis inter Aiace[m] & Vlysem coorta est nobilis illa, Poetisq; decantata controuersia: quæ sanè Aiacei cedere coactus esset astutus & vaser Vlyses, nisi sua eloquentia tanquam fascino aliquo iudices Græcos in suam sententiam pertraxisset. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diu potitus est malæ fidei possessor. Retulit enim Pausanias, ea Vlysi naufragio ablata ad Aiaceis tumulum ad natale; sic enim in Articis ille: Dicunt Salamini accolæ, florem in ea regione primum post mortem Aiacei esse visum; candidus, & purpureus nonnihil, lilio minor, & eante, & folijs. Litteræ in eo sunt, quales hyacinthis. Historiam iudicij, quod de armis institutum fuit, audiui ab Æolensibus, qui instauratum postea Ilium incoluerunt, qui que arma post Vlylis naufragium ad Aiaceis tumulum eiecta dixerunt: Olla gentium, quæ medici molas vocant, disco adolescentis pentathi fuisse paria ostenderunt. Id autem Deo volente factum

IV.

Locus Pausania.

